

ELS RIU, DE TORTOSA, FAMÍLIA POLÍTICA DEL SISÈ MARQUÈS DE TAMARIT

El primer marquès de Tamarit nasqué a Reus; la segona marquesa, a Tarragona (on sembla que també vingueren al món els marquesos tercer i quart); la cinquena marquesa a Madrid i, el sisè marquès al castell d'Altafulla; però els marquesos setè, vuitè i novè veieren la llum a la ciutat de Tortosa.

El canvi del Camp de Tarragona pel Baix Ebre, com a lloc de naixença dels marquesos de Tamarit (salvada l'excepció de la marquesa Baltasara), té una explicació: el casament de Joan de Suelves i de Montserrat, sisè marquès de Tamarit, amb Maria Lluïsa de Riu i de Cruïlles, pubilla de la important família tortosina dels Riu.

Aquesta unió matrimonial permeté als Suelves gaudir per sempre més de l'extens patrimoni dels Riu, però els comportà la seva vinculació a Tortosa. La situació es mantingué ben bé un segle ja que no fou fins el darrer quart del segle XIX que Josep de Suelves i de Montagut, novè marquès de Tamarit, canvià la residència de Tortosa per la de Madrid, a causa de la seva participació en política com a membre destacat que fou del partit carlí.

El fet que el matrimoni amb la pubilla Riu fes canviar als Suelves-Montserrat la seva condició de camptarragonins per la de tortosins ens sembla prou important, i és per això que hem pensat que podria resultar interessant per als lectors dels Estudis Altafullencs conèixer la família Riu des del seu ennobliment fins a la seva vinculació amb els Suelves.

CLIMENT DE RIU I DE FOIX

Els Riu setcentistes descendeixen de Climent de Riu i de Foix, procurador reial de Tortosa, capità d'infanteria dels reials exèrcits i instructor major de les milícies urbanes, elevat a la dignitat de cavaller el 21 de juny del 1656 i a la de noble el 20 de gener del 1687.⁽¹⁾

Climent de Riu es casà amb Còrdula Simó i morí a Tortosa el 18 d'abril del 1702. Foren fills del matrimoni, Plàcid, Josep, Ignasi, Josepa i altres dues filles casades amb Joan Cambiaso i un Canela, respectivament.⁽²⁾

PLÀCID DE RIU I SIMÓ

Degué néixer entre 1677 i 1681 ja que, el 1702, declarà tenir més de 21 anys i menys de 25.⁽³⁾

El 31 de juliol del 1699 establí capítols matrimonials amb Josepa de Pastor i de Descatllar, filla de Josep de Pastor i Mora, ministre del Consell d'Índies, i de Maria Gràcia de Descatllar, que morí sense descendència el 29 de desembre del 1751.⁽⁴⁾

L'any 1701 assistí a les corts de Barcelona⁽⁵⁾ i l'any següent fou nomenat procurador reial de Tortosa i passà a ocupar la plaça que havia deixat vacant el seu pare per defunció.⁽⁶⁾

Atorgà testament el 13 de novembre del 1747, deixant els seus béns al nebot Antoni de Riu i Morales, però amb la condició de casar-se amb una noble.⁽⁷⁾

JOSEP DE RIU I SIMÓ

Cursà estudis eclesiàstics, arribà a ocupar una canongia a Tortosa i morí el 21 d'octubre del 1724.⁽⁸⁾

1. Francisco Morales, *Privilegios nobiliarios del Principado de Cataluña. Reinado de Carlos II*, Madrid, Hidalguía, 1982, p. 226. *Próceres habilitados en las cortes del Principado de Cataluña, siglo XVII (1599-1713)*, II, Madrid, Hidalguía, 1983, p. 68.

2. Del matrimoni de la filla de Climent de Riu amb Joan Cambiaso nasqué Joan Cambiaso i de Riu que, els anys de la Guerra Gran, fou corregidor de Tarragona.

3. AHT.= (Arxiu Històric de Tarragona) Man.-Not., 6.060, s/f.

4. AHT. Man.-Not., 2.548, f. 24; 2.253, s/f.

5. Francisco Morales, *Próceres en cortes de Cataluña*, II, p. 68.

6. AHT. Man.-Not., 6.060, s/f.

7. AHT. Man.-Not., 2.544, f. 213.

8. AHT. Caixa 801, rebedor del notari Querol, octubre del 1724.

En el testament, que atorgà el dia abans de morir, nomenà hereu el germà Plàcid i deixà 25 dobles a la germana Josepa, 50 dobles a la cunyada Josepa de Pastor i un centenar de dobles a cadascuna de les nebodes Marianna Canela i Marianna de Gassia.⁽⁹⁾

IGNASI DE RIU I SIMÓ

Es casà amb Josepa Morales i Juárez, filla de Francisco-Antoni Morales, coronel d'infanteria espanyola, castellà de Pavia (Milanesat), governador i corregidor d'Osca, tinent de rei de Dènia i governador i corregidor de Mataró –on morí l'any 1730–, i de Magdalena Juárez de Figuerosa.⁽¹⁰⁾

Fou comandant del segon batalló del regiment d'infanteria de Toledo.⁽¹¹⁾

Del matrimoni nasqueren Antoni, Francesc, Ignasi, Maria Ignàsia i Josepa de Riu i Morales.⁽¹²⁾

JOSEPA DE RIU I SIMÓ

L'any 1698, contragué matrimoni amb Josep de Gassia i Guerau.⁽¹³⁾

ELS FILLS D'IGNASI DE RIU I SIMÓ

Antoni de Riu i Morales

Degué néixer al voltant de l'any 1721 ja que, el 21 de novembre del 1786, declarà tenir 65 anys.⁽¹⁴⁾

Heretà, com ja hem dit, els béns del seu oncle Plàcid de Riu i es casà amb Maria Antònia de Cruïlles de Peratalla i de Peguera, filla de Joan de Cruïlles i de Peratallada i de Maria de Peguera, que li aportà un dot de sis milers de lliures, el primer termini del qual –2.500 lliures– fou pagat el 24 de gener del 1756.⁽¹⁵⁾

9. AHT. Man.-Not., 2.252, f. 83.

10. AHT. Man.-Not., 2.550, f. 175v.

11. AHT. Man.-Not., 3.089, f. 255.

12. AHT. Man.-Not., 2.232, f. 122v.

13. AHT. Man.-Not., 2.253, s/f.

14. AHT. Man.-Not., 2.691, f. 923,

15. AHT. Man.-Not., 2.553, f. 18.

Durant els anys cinquanta es veié obligat a defensar davant els tribunals els seus drets sobre les illes del delta, ja que els gremis de pagesos i l'ajuntament de Tortosa les reclamaven per considerar-les béns comunals. L'any 1757, per vindicar la seva causa a la intendència de Catalunya, tenia necessitat del planol del territori que es qüestionava i per això el demanà a la corporació municipal que, en la sessió del 20 d'agost del 1757, acordà no deixar-li, argumentant “*que el referido plano es documento que necesita mucho el Ayuntamiento y puede D. Antonio de Riu tener otro de las misma conformidad por medio del sujeto que le ha formado que es vezino de esta ciudad.*”⁽¹⁶⁾ Davant aquesta resolució s'adreçà a l'autor del mapa per demanar-li'n una còpia i quan l'hague es trobà que no representava amb exactitud la realitat del terreny per la qual cosa sol·licità audiència davant l'alcalde i els regidors que li concediren el 19 d'octubre del 1757, aleshores els digué “*que en el mapa que havia becho formar el Iltre. Ayuntamiento de la isla o terreno que se disputa havia error en el principio de ella empezando por la cava, dibujando en canal que en realidad se conoze ser tal, pero que éste era la misma cava por donde se abocó todo el río Ebro, cuyas aguas se han ido retirando después al cause que oy en día tiene.*” Davant el fet, l'Ajuntament acordà demanar el parer de dos perits els quals es manifestaren contraris a Riu, per la qual cosa la corporació convení seguir el plet.⁽¹⁷⁾

Antoni de Rius atorgà dos testaments: l'un el 22 de juny del 1776 i l'altre el 14 d'abril del 1793, i morí el 8 de maig del 1806; el testament de la seva esposa, lliurat al notari Montserrat el 23 de novembre del 1806, fou obert el 6 de gener del 1807.⁽¹⁸⁾

Francesc de Riu i Morales

Seguí la carrera militar. L'any 1753 era tinent del regiment de Toledo i havia servit en les campanyes d'Itàlia i del Piemonte.⁽¹⁹⁾

Morí l'any 1772, essent capità comandant del batalló de Luisiana.⁽²⁰⁾

Ignasi de Riu i Morales

El seu oncle Plàcid li deixà els diners necessaris per aconseguir les butlles de qualsevol dignitat eclesiàstica o prebenda canonical.⁽²¹⁾

16. AHCTE.≡ (Arxiu Històric Comarcal de les Terres de l'Ebre) Actes de l'Ajuntament de Tortosa, 1756-58, f. 67v.

17. AHCTE. Actes de l'Ajuntament de Tortosa, 1756-58, f. 82 i 84.

18. AHT. Man.-Not., 2.704, f. 567; 3.029, f. 925.

19. AHT. Man.-Not., 2.550, f. 170.

20. AHT. Man.-Not., 2.840; s/f.

21. AHT. Man.-Not., 2.544, f. 213.

L'any 1793 cobrava les rendes dels benifets de les Ànimes i de la Santa Creu, fundats a l'església parroquial de Flix.⁽²²⁾

El seu testament, atorgat el 15 de setembre del 1798, fou obert cinc dies més tard; nomenà hereu el seu germà Antoni.⁽²³⁾

Josepa de Riu i Morales

Es casà amb Antoni Cabrera, sergent major de Tortosa, del qual ja era vídua l'any 1777.⁽²⁴⁾

El seu parent Fèlix Canela i de Riu, degà i paborde de la catedral de Tortosa, la designà usufructuària dels seus béns en el testament que atorgà el 27 d'octubre del 1779.⁽²⁵⁾

En el testament que protocolitzà el 24 de gener del 1802 i que hom obrí el 25 de desembre del 1805, retornà al germà Antoni les 1.500 lliures que li havia donat com a augment de dot i nomenà hereva dels seus béns la neboda Maria Lluïsa, filla d'Antoni de Riu.⁽²⁶⁾

LES FILLES D'ANTONI DE RIU I MORALES

Del matrimoni d'Antoni de Riu amb Antònia de Cruïlles i de Peratallada nasqueren Maria Lluïsa, Joaquima i Josepa Antònia de Riu i de Cruïlles.

Maria Lluïsa de Riu i de Cruïlles

Fou l'hereva de la casa de Riu. L'any 1783, els seus pares negociaven el seu casament amb Narcís de Pedro, coronel dels reials exèrcits, natural de Morella,⁽²⁷⁾ però l'operació no reeixí i a la fi es casà, el 16 de novembre del 1784, amb Joan Nepomucè de Suelves i de Montserrat, fill de Joaquim de Suelves i Zamora i de Baltasara de Montserrat i d'Ustariz, cinquena marquesa de Tamarit.⁽²⁸⁾

Del matrimoni nasqueren Baltasar, Antoni, Maria Josepa, Maria Ignàsia i Lluís de Suelves i de Riu.

22. AHT. Man.-Not., 2.705, f. 1.283.

23. AHT. Man.-Not., 3.089, f. 255.

24. AHT. Man.-Not., 2.845, f. 335.

25. AHT. Man.-Not., 2.582, f. 139.

26. AHT. Man.-Not., 2.982, f. 1.

27. AHT. Man.-Not., 2.684, f. 247.

28. Salvador-J. Rovira, *Antoni Martí i Franquès i l'Altafulla del seu temps*, Altafulla, Centre d'Estudis d'Altafulla, 1982, p. 35.

Joaquima de Riu i de Cruïlles

Heretà el patrimoni del canonge Fèlix Canela i de Riu, cosí germà del seu pare, format per nou finques agràries que en conjunt aplegaven 141'5 jornals, més tres cases i un solar als carrers de Mercaders, del Pou i de la Costa, de Tortosa.⁽²⁹⁾

Es casà amb Benet de Bellet, segon marquès de Mianes, contra la voluntat dels seus pares; això ens ho demostra el fet que, el 21 de desembre del 1793, demanés a la justícia secular el consentiment per casar-se "*en defecto de negármelo mis padres*".⁽³⁰⁾ Així estaven les coses quan la parella establí capítols matrimonials i en ells Joaquima indicà que es dotava amb l'herència de Fèlix Canela i amb el que li puguin donar els pares en el futur, per això el nuvi no concretà l'escreix i establí que seria la tercera part del valor de l'herència Canela i del que li donessin els pares.⁽³¹⁾ Els Riu, finalment i davant el fet consumat, acceptaren la decisió de la filla i, el 27 de maig del 1799, en atenció que "*no le dieron por razón de dicho matrimonio cosa alguna y deseando ahora manifestarle los efectos de su gratitud y amor paternal que la profesan*" li donaren sis milers de lliures valencianes.⁽³²⁾

Josepa Antònia de Riu i de Cruïlles

Establí capítols matrimonials, el 10 de desembre del 1784, amb el tinent de navili Vicenç Gil de Bernabé, fill de Joan-Jeroni Gil de Bernabé, regidor perpetu de Daroca. La parella inicià la seva vida en comú amb un capital constituït pels 5.000 escuts jaquesos, donats pels Gil de Bernabé i les 6.000 lliures valencianes aportades pels Riu.⁽³³⁾

Josepa Antònia morí l'any 1787 deixant una filla: Manuela Gil de Bernabé i de Riu, que aviat quedà també òrfena de pare ja que aquest morí abans del 21 de març del 1797 en què el governador militar i polític de Tortosa nomenà tutor seu l'avi Antoni de Riu.⁽³⁴⁾

Manuela Gil de Bernabé es casà, l'any 1804, amb Josep d'Alemaný i Ferrer de Sant Jordi, cavaller de la Reial Mestrança de Sevilla, fill de Josep d'Alemaný i de Riquer i de Maria Felipa Ferrer de Sant Jordi, veïns de Barcelona.⁽³⁵⁾

29. AHT. Caixa 1.159, f. 60.

30. AHT. Man.-Not., 2.970, f. 59.

31. AHT. Man.-Not., 2.746, f. 37.

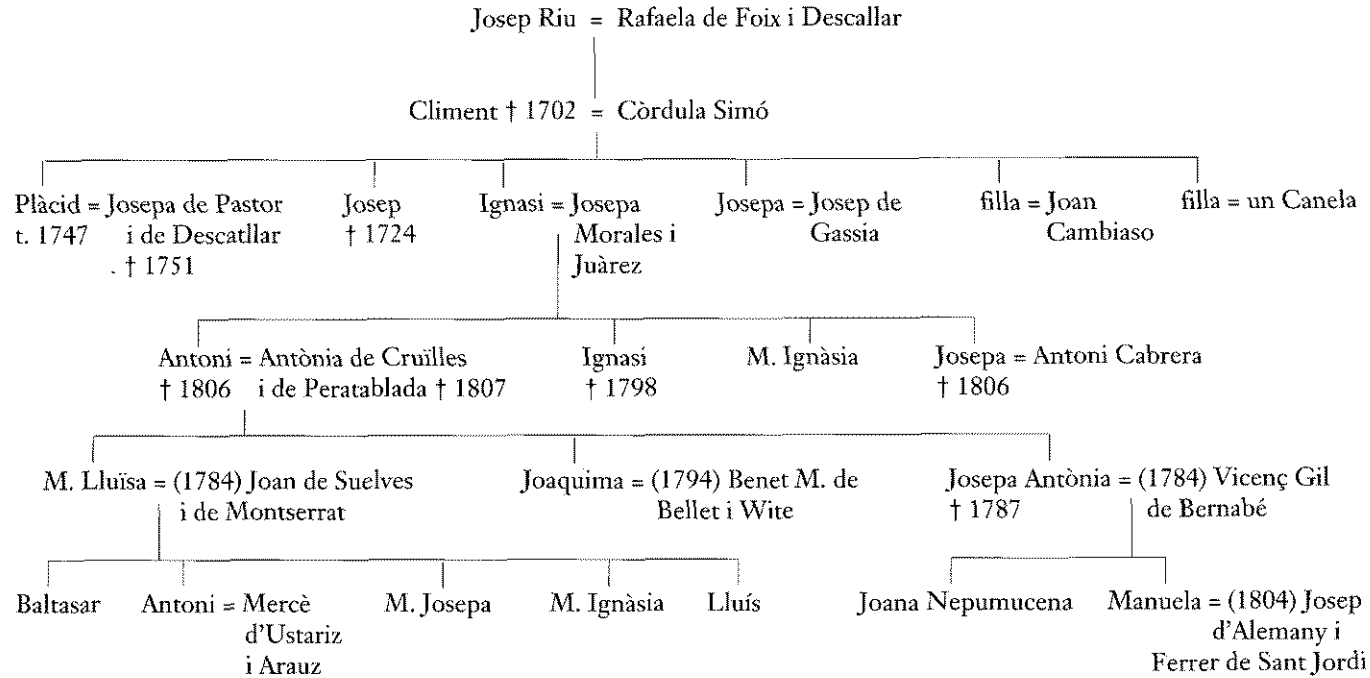
32. AHT. Man.-Not., 3.015, f. 354.

33. AHT. Man.-Not., 2.689, f. 1.083; 2.691, f. 749.

34. AHT. Man.-Not., 2.693, f.987; 2.973, f. 157.

35. AHT. Man.-Not., 3.021, f. 710.

RIU

ASPECTES ECONÒMICS DELS RIU

Propietats

Dels Riu tenim la sort de posseir dos inventaris de la primera meitat del segle XVIII, concretament dels anys 1702 i 1747, que ens il·lustren abastament sobre el patrimoni de la família.

L'inventari de l'any 1702 ens informa que els Riu tenien aleshores una hisenda constituïda per:

1. Casa al carrer del Portal del Romeu.
2. Hort amb casa, dos pous de sínia, safareig i molí d'oli, terme de Tortosa, partida de Pimpi, de 12 jornals.
3. Vinya, terme de Tortosa, partida de Pimpi, de sis jornals.
4. Mas amb un molí d'oli, terme de Tivenys, de 34 jornals.
5. Finca, dita Trebalussos, terme de Tivenys, de 30 jornals.
6. Mas amb casa i pou de sínia, terme de Tortosa, partida de Bítem, de 30 jornals.
7. Finca, dita d'en Gil, terme de Tortosa, partida de Bítem, de quatre jornals.
8. Illa, dita de l'Estany del Pantar.
9. Illa al terme d'Aldover, de tres jornals.
10. Illa al terme d'Aldover, de cinc jornals.
11. Salines al terme d'Amposta *"que confronten de un costat ab rech Vell, de altre costat ab estany del Alfach, de un cap ab salines del noble Sr. Don Pere de Jordà, en Tortosa populat, y de altre cap ab salines del magh. Sr. Vicent Marco donzell en dita ciutat de Tortosa domiciliat."*
12. Part de les salines, dites de Vilafornés.

Quaranta-cinc anys més tard, el cap de la família Riu conservava les finques núms. 1, 2, 4, 6, 8, 9 i 10, però havia hagut de renunciar a la resta per raons familiars o per les exigències de la Corona (cas de les salines). La minva de finques restà, però, compensada amb noves adquisicions, com són:

1. Finca muntanya plantada d'oliveres i garrofers, terme de Tortosa, partida del Pujol.
2. Finca muntanya, terme de Tortosa, partida del Pujol.
3. Finca muntanya, terme de Tortosa, partida del Pujol.
4. Vinya, terme de Tortosa, partida Castellnou, de tres jornals.
5. Finca plantada de vinya, moreres, figueres i magraners, terme de Tortosa, partida Escorxabous.

6. Finca, plantada d'arbres fruiters, terme de Tortosa, partida Arenes, de quatre jornals.

7. Finca, prat i terra erma de molts jornals, terme de Tortosa, partida de la Ribera.⁽³⁶⁾

Amb posterioritat a l'any 1747, els Riu es feren amb diverses finques com ara tres jornals de moreres a la partida Peiró d'en Samarra que, el 4 d'abril del 1758, Antoni de Riu i de Morales es veié obligat a vendre a carta de gràcia al canonge Fèlix Canela per tal d'atendre despeses "*causadas en el visorio executado en mi heredad de isla*".⁽³⁷⁾ Aquesta propietat retornà aviat a la família ja que fou recuperada el 25 d'octubre del 1762.⁽³⁸⁾

El 26 de novembre del 1771, Antoni de Riu comprà a Càndid Rodríguez un jornal de terra campa a la partida de Bítem pel preu de 20 lliures valencianes.⁽³⁹⁾ Aquest mateix mes també adquirí unes cases al carrer Ample, però no les retingué gaires anys ja que, el 9 de desembre del 1775, les vengué al canonge Josep Navarro per 2.350 lliures.⁽⁴⁰⁾

Direm, finalment, que els Riu, el 28 de gener del 1776, aconseguiren del pagès Pere Gisbert i per 42 lliures barceloneses, un garroferal d'un jornal i mig al terme de Tivenys.⁽⁴¹⁾

Els arrendaments

Als Riu els coneixem l'arrendament de l'oli de Batea, pres per Climent de Riu, el 1692 i per espai de 12 anys, al preu de 1.433 lliures valencianes, i el de la butlla de la Santa Creuada al districte de Tortosa durant la major part del segle XVIII ja que de manera ininterrompuda en foren beneficiaris Climent, Plàcid i Antoni de Riu.⁽⁴²⁾

Comerç de bestiar

Les terres del terme tortosí, com ja reconeixia Despuig, permetien l'existència de "*vaqueries, eguaseries moltes y molt belles, bestiars llanars, y és la disposició de la terra tan gentil per ivernar-los (els ramats), que quiscun any se n'omple esta ribera*",⁽⁴³⁾ per això no ens ha d'estranyar que les famílies

36. Les tres primeres finques les posseïen a carta de gràcia.

37. AHT. Man.-Not., 2.555, f. 69.

38. AHT. Man.-Not., 2.552, f. 214v.

39. AHT. Man.-Not., 2.569, f. 573.

40. AHT. Man.-Not., 2.521, f. 201.

41. AHT. Man.-Not., 2.677, f. 77.

42. AHT. Man.-Not., 2.198, s/f.

43. Cristòfor Despuig, *Los coloquios de la insigne ciudad de Tortosa*, Barcelona, Curial Edicions Catalanes, 1981, p.192.

nobles amb grans extensions de terres no conreades, com ara els Riu, tinguessin en la cria de bestiar una de les seves fonts d'ingressos.

Els Riu tenien, l'any 1731, els següents caps de bestiar:

1. Setanta-dos vaques i mitja de cria, de quatre a deu anys.
2. Tres vaques de tres anys.
3. Nou vaques de dos anys.
4. Tres bous i mig de tres anys.
5. Tretze jònecs d'un any.
6. Quatre braus.
7. Un ramat d'ovelles de 77 caps.
8. Vint-i-vuit borregos, tres cabres i un segall.
9. Dues bacones de cria.
10. Vuit porcells.
11. Cinquanta eugues.
12. Dos poltres de tres anys.
13. Set poltres d'un any.
14. Dues mules d'un any.
15. Cinc poltres d'un any (femelles).
16. Tres poltres d'un any.
17. Sis poltres de dos anys.
18. Quatre poltres de dos anys (femelles).
19. Tres mules de dos anys.
20. Tres mules de tres anys.
21. Dos matxos de dos anys.
22. Un potre de tres anys.⁽⁴⁴⁾
23. Una vacada composta per 92 vaques, 90 vedells, dos bous i quatre anolls.
24. Una altra vacada amb 236 caps majors i 57 anolls.

Ens han arribat notícies de diverses vendes de ramat que ens permeten apreciar com era d'important aquesta activitat per a l'economia de la família. Tenim, com a exemples, els casos següents (tots ells en moneda valenciana): 28 de maig del 1732, una mula per 54 lliures;⁽⁴⁵⁾ 8 de febrer del 1737, un ramat d'ovelles per 301 ll. i 17 s.;⁽⁴⁶⁾ 1742, una parella de bous per 48 lliures;⁽⁴⁷⁾ 10 de març del 1744, set parelles de bous per 294

44. Els ramats compresos entre els apartats 11è i 22è els tenien a mitges amb Maria Gràcia Pastor, vídua de Pere de Miravall.

45. AHT. Man.-Not., 2.231, f. 106.

46. AHT. Man.-Not., 2.227, f. 21.

47. AHT. Man.-Not., 2.231, f. 187v.

lliures;⁽⁴⁸⁾ 15 d'octubre del 1747, setze parelles de bous per 672 lliures;⁽⁴⁹⁾ 18 d'octubre del 1747, quatre parelles de bous per 168 lliures;⁽⁵⁰⁾ 1749, dues parelles de bous per 84 lliures;⁽⁵¹⁾ 25 d'agost del 1749, una parella de bous per 46 lliures;⁽⁵²⁾ 22 d'agost del 1749, tres parelles de bous per 132 lliures;⁽⁵³⁾ 1750, un mul per 46 ll., 7 s. i 6 d.;⁽⁵⁴⁾ 18 de gener del 1752, dos muls per 119 lliures;⁽⁵⁵⁾ 21 d'abril del 1752, sis parells de bous per 264 lliures;⁽⁵⁶⁾ 12 de setembre del 1752, dos parells de bous per 96 lliures;⁽⁵⁷⁾ 21 de setembre del 1752, cinc parells de bous per 230 lliures;⁽⁵⁸⁾ 21 de setembre del 1752, tres parells de bous per 144 lliures;⁽⁵⁹⁾ 4 d'abril del 1753, cinc parells de bous per 230 lliures;⁽⁶⁰⁾ 21 d'agost del 1753, sis parells de bous per 288 lliures;⁽⁶¹⁾ 15 d'agost del 1756, un mul per 158 lliures;⁽⁶²⁾ 15 d'octubre del 1756, cinc bous per 150 lliures;⁽⁶³⁾ 18 de febrer del 1767, deu bous per 275 lliures.⁽⁶⁴⁾

L'any 1747, tenien crèdits al seu favor, per venda de bestiar a termini, per un import de 3.401 lliures valencianes, de les que 306 eren seves i 3.095 se les havien de partir amb els Jordà. El crèdit compartit provenia de la venda d'eugues -1.225 ll.- i de bous -1.870 ll.- a compradors aveïnats a Paüls -1-, Tortosa -8-, Amposta -7-, la Galera del Pla -3- Godall -2-, Masdenverge -2-, Batea -1-, Bot -1-, Prat de Comte -4-, Faió -1-, Maella -1-, Mequinensa -1-, Seròs -1-, Riba-roja d'Ebre -2-, Maials -2-, Flix -2-, Calanda -1-, Beseit -1-, Casp -1-, Benicarló -1-, Peníscola -1-, Vinaròs -1- i Mirambell -1-, més altres 25 adquirentors, el lloc de residència dels quals desconeixem.

La sosa

La sosa i la solora dels terrenys salobrencs del delta eren explotades per a la producció de vidre i sabó, respectivament. Ens ho recorda Despuig quan en els seus Col·loquis i per boca de Fàbio ens diu que "sol-

48. AHT. Man.-Not., 2.232, f. 54.

49. AHT. Man.-Not., 2.544, f. 124.

50. AHT. Man.-Not., 2.544, f. 134.

51. AHT. Man.-Not., 2.546, f. 75.

52. AHT. Man.-Not., 2.546, f. 201.

53. AHT. Man.-Not., 2.547, f. 193.

54. AHT. Man.-Not., 2.547, f. 17.

55. AHT. Man.-Not., 2.549, f. 41.

56. AHT. Man.-Not., 2.549, f. 155v.

57. AHT. Man.-Not., 2.549, f. 300.

58. AHT. Man.-Not., 2.549, f. 317v.

59. AHT. Man.-Not., 2.549, f. 318v.

60. AHT. Man.-Not., 2.550, f. 93.

61. AHT. Man.-Not., 2.550, f. 260.

62. AHT. Man.-Not., 2.553, f. 191.

63. AHT. Man.-Not., 2.553, f. 223v.

64. AHT. Man.-Not., 2.564, f. 91.

soses per a sabó, soses per a vidre".⁽⁶⁵⁾ Les plantes recollides eren cremades, i les cendres, pel seu contingut de carbonat sòdic i carbonat potàssic eren utilitzades per a les finalitats esmentades.⁽⁶⁶⁾

Als Riu els coneixem set operacions d'arrendament de sosa efectua- des els anys 1732, 1737, 1754, 1756, 1769, 1780 i 1803. La primera s'es- tablí per un termini de sis anys i al preu total de 480 lliures valencianes; la segona durà tres anys i es féu pel preu total de 315 lliures valencianes; la tercera tingué una durada de quatre anys i els proporcionà un ingrés anual de 550 lliures valencianes; la cinquena, igualment de quatre anys, es féu pel preu total de 3.500 lliures valencianes, que pagà Joan Duclós, veí de València; la sisena, també de quatre anys, comportà el cobrament de 1.750 lliures barceloneses l'any, i la setena, el beneficiari de la qual fou Domènec Adell, pagès de Tortosa, s'acordà per un termini de tres anys i pel preu total de 1.500 lliures valencianes. Als Riu, a més d'aquests arren- daments, els coneixem l'operació de càrrega, el gener del 1752, de 2.364 quintars valencians de sosa en la pollacra francesa "La Concepció".⁽⁶⁷⁾

Salvador-J. Rovira i Gómez

65. Cristòfor Despuig, *Los coloquios de la insigne ciudad de Tortosa*, Barcelona (Curial Edicions Cata- lanes), 1981, pàg.192.

66. M.-A. Vila, *Tortosa i el seu terme a mitjan s. XVI (Esborrany geo-econòmic)*, Barcelona (Rafael Damau), 1986, pàg.35.

67. AHT. Man.-Not., 2.214, f. 136v; 2.227, f. 221; 2.549, f. 132v; 2.551, f. 312; 2.646, f. 104v; 2.681, f. 553; 2.763, f. 15; 3.019, f. 448.